

СССР ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА ҮЛЭНИТТЭР
ДЕПУТАТТАРЫН ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТЫН ОРГАНА

Хайыат

1931 сүл алтынны
15 күнүттэн тахсар

No. 9 (4432)

♦ 1974 снл. Тохсунньу 19 күнэ

СУБУОТА

Сыаната
2 харчы

Социалистической күүмүлүнүн
модун хамсааһынныгар сана үтүөкөн-
нээх сабаллаһыннар үөскээтилэр,
үлэ тыһыынчаппан тыһыынча удар-
никтара уонна геройдара көстөн
табыстылар. Кинилэри норуотка са-
наабы айааччылар, бастыгнар диэн
саамай сөпкө ааттыбыллар.

(СССР НК партиясы, советской науканы ыгырытыттан).

БҮНДҮ ТАБААРЫСТАР! Бийнги өрөйүөмүт үлэһиттэрэ, советскай норуот бэттүүвүн курдук, ССКП КК партияра, советскай норуока Иттиригитин уонна 1974 сылга норуот хайааһыстыбатын былаанын бөд-дөбүн иһинэ төлөрөр иһин промьаһеннаһы, тутуу, транспорт үлэһиттэрин уонна 1974 сылга сир өкө-һүүтүн, суоһу итинтин бородуукталарын иһинэ, сөбүтүһүлээһиннэ улаатыннарар иһин тыа хайаа-һыстыбатын үлэһиттэрин Бүтүн Соютаагы социалис-тической куоталаһымыларын тустарынан ССКП КК, ССРС Министрдарын Советын, ЦСБСКК уонна ЫЫСЛЭС КК уураахтарын улааһын сэгэһириннэ, ис-сүгэ бөһүлүбүһүн көрүстүдэр.

Партия ыңгырытып, мэлдн буоларын курдун, зан бастакынан оройуан бастыг дьоннорэ өйөөтүлэр. Ыланыыксыт А. Т. Кузьмина, шофер Ф. Н. Иванов, бөрөөн көрөөчү Т. В. Иларионова, пиларамилли Т. Г. Монастырев ур. д. а. пятилетка төрүс, тутуах дьылынгар хардары быһаанвары, үрдэтиллибит эбэхээ-төлүстибэлэри ызынылар.

Эрмэнх Эрстийнх затынх колхоз, промкомбинат, этүүр комбинатын, «Сельхозтехника» отделенийн коллективтара партиа Ыгырымчыгар аппиэттэн хирдари былааннары пройуонна бастакынан ыжынылар, пяталетка үнүс сылыгар хайдах улааэн-хамсаан кэлбөттэрин икээн-тоном мрытан, туһанылла ыжк резервалари хээнник арийан туран, бэйалэригар сана сорууттары түрүүртүнүлэр.

Оройуон үлөйиттэрэ ааспыт сылы үлөс ситиһин-
лэрдээх түмүктэтиилэр. Государство саалаа эжэ 139
бырыһыан, үүккэ 121 бырыһыан, түүлээхтэ 106
бырыһыан толорудуна. Билааны таһынан 214 ынах,
671 бие интилинэ. Обществаннай сунуу структура
тубуста. Государствова туттарыллыбыт сунуу орто
мылаанына ааспыт сыллаар 12 кг-нан удаатта, үрдүк
уйуулаада 1,5 бырыһыан элбээтэ, үүт каловой мааи
932 тоннанан, биир буражнай ынахтан үүтү ылыа
86 кг-нан үрдээтэ. Бу көрүнмөрө былааннаах сору-
тактар толорудуунулар.

Промышленная, производственный төрлөтөлөр бородууксуяны өнөрүү уонна батарыы быланарын төлөрөөтүлөр. Оройуон киининиздег коллективтар валовой бородууксуяа өнөрүүтүн 1972 сылааар 614 тиф, салкуубайынан, эбэтэр 16,5 бырыһыан.

бородуунсуйант батарын кэзигийн 392,5 тнн. сол-
куобайланан, эбэтэр 10,5 бырыһыан улааткынарды-
нар.

Ити ситинилерге барыларыгар элтиг—производ-
ство бастышлары, салганы айлачылары—көмүс илиги-
тиг, мындыр өлтүүт, айжымылаах кыһамыгыт эмне
бээр.

Үлэнт киби бийизэ үрдүктүү сманаланар. Общественнай сүөбү ааспыт кыстыгы уонна 1973 сыллаахы хонуу үлэлэри түмүктөрүнэн Бүтүн Союзтаагы социалистическай кусталаһыга бастаан оройуон 28 чулуу дьонно СССР орденнарынан уонна медалларынан наараадаланыллар.

ТАБААРЫСТАР! Бийиги ситхинилэрбит сэмэйдэр. Итинни соруктарбыт өссө улахаттар. Соруктарбыт ордук уустугуран, былланирбыт өссө тыгыллымнаан истэхтэрин аайы бийиги үлөбү алуунуурбут, огорон тааһарыбыт өссө урдан илэкхтэх. Ол иһин СОКП райкома, райсовет исполкома эһигини бэрдээнкиттөөдөр бүтүн, бүтүннүтүбүз сарсын өссө УЧУ-байык үлэһинигэ миннээлар.

Сотгоруугаагтаа буелан аялснот оройуинаадыг XXII партияий конференция оройуон барты үлэйтэртэрин иинигэр илтилетканы түүнүктүүр сымаларга иинэттэх соруктары түрүүрдэ. Тым сайаайыстыбаталар механнизацияны, химизацияны, меллорацияны куууурдаа, сүүбү иинтэтин уонна сир оройуутун культуратын салтым саймыннан, үлэ тэрөөһинни тууларан уонна оройуутуотун үрээтэн 1974 сылга 8200 тонна үүтү, 2650 тонна эти, эбэтэр былзаны таһынан 100 тонна үүтү, 50 тонна эти оройорго, государствога 6400 тонна үүтү, 2410 тонна эти, 275 тонна хөртүөплүкү, 160 тонна оройуот аһын, 175 тыһ. солкубайдаах күндү түүлээди туттарарга былзаарыллына. Ити кириинэлэри ылар туһугар общественнай сүүбүгэ 42500 тонна оту, 3500 тонна сөкөһө, 4500 тонна сиилэһи бэлэмниэхтээхпит, сир туһунан, далааны ыраастаһын, бүтэйлээһин, уорурдууну калларан, сиигирдин үлээрин иинтэтик сыгыахтаахпыт.

Нөхцөлнээхэ үүнэн ийэр материалһай уонна культурай наадийһыууһа хааччыйһына салһы үүһэ бар сызаттан хааччыйар төрүтүлэр материалһай ба

заларын салганы бөөрөгчтөр даяалзар ижиллэхтара. Тутуу тарилгалара буруус миймнан, газе фанелларын-
нан тутууга кириэхтара. Бытовой, промышленный
комбинаттар уюсай производстволарын, огтороо ою-
лорун кээмэйн улаатыннармалхтара. Электроэнергия-
нан, кибээс средстволарынан халчылалны салганы
тубсармалхана.

Босторун курдук, ерөйүм экономикатын уюна культуранын салгыы сайланырымыга, патиетка тутаз сыдын еруктарын бары көрүгөрүнөн боздогун ийинис үчүгөй маачыстыбалаахтын төлөрүгга улахан сөөктөз түбүлүз.

• Государственный бызайнары, социалистической-абизагалистибазэри голорууга сыл бастахы куна-ринтэн хөхтөөхтүк турунуу, айымнымаахтык ыжы-ны эрэйиллэр. Үлэ дымсиппаллинатин бөбөргөтүү, оттук, сирье, матырыяал ороскуотун азыбатын, бо-родуужсуйа хаачыстыбатын тупсары, себестөнмөһөн наматын—ити бука барыга бэйабит илинит мингэр баар себестөдөн.

Агуйаах орснуутунан элбэх, бастын хаачыстыба-
лаах бородуунсууяны биэрэргэ!—Партия Мугарым-
тын сүхүн ис ходооно итгилж.

Эниги—норут хабааыстыбатын бастыгнара уонна⁸ саганы айлааччылар—ити сүрүг соругу толорууга, үлөнү маассаны көдүүлэһинигэ ураты улахан оруоллааххыт. Үлөнүттэр барыга-барытыгар харыс-таныһар буолуу тыһынныгар нитингэ, хабааыстыбанына⁹ суох буолууну утары охсуһууга, үлэ социалисти-ческай даласиниэһинэтигэр бодороһууга эниги төһүү күүһүкөн буолаарыт.

ЭНГИН — производство нажтара — үзвэлнр коллективтаргыт чилмонхонрин байарит кэжжэритнгар эр тардарга, бүгүн бастыг дэон ситиниэлэрэ сарсын бүгүн нөллэктив ситиниэлэ буоларыгар кэмэлэхүхтэххит. Ил үрдтэ итэрэли илэстэххит толорон, Бүтүн Союзтаары социалистическай куоталаһым инники үлүнүгэр буолан, 1974 сыллаары былааннаах сору дахтары уонна эбэлэстэлэстибэлэри болдьаарын инниэлэ толорууга төһүү күүс буолуохтара дэон энгигини эрэнэбит.

ҮЛЭБЭ САГА СИТНИЙИЛЭРГЭ!

ССКП райкома. Райсовет исполкома.

СНИМОКТАРГА: оройуон нуруутун хайааһыстаабатын бастыгыччара, Хамаастал: Н. Г. Слепцов—Субуруускай патмунн совхоз Ула Кыһыл Знамта орденнаах механизатора, Е. П. Морин—Ленин аатынан колхоз бырабылдьаһытатын председатели, «Вочуот Знага» орден кавалера, М. Д. Кроннинова—Болотоно сельсоветын исполкомун председатели, Д. Т. Сивцев—Калинин аатынан колхоз Ула Кыһыл Знамта орденнаах старшай сыдыгыһыта, М. У. Данилова—Субуруускай патмунн совхоз П. СЕДАЛИЩЕВ фотолары.

Р. СТЕПАНОВ.

Н. ФЕДОРОВ

ОЛОХПУТ УЙГУТУН, ҮЛЭБИТ ҮӨРҮҮТҮН...

Ааспыт бастыгзынчаа П. М. Решетников атынан народнай театры спектаклыгар Хайлахсыттар уонна Хадаардаары сельскай Культура дьолдорун «Үлэбит маасса» — культураны абааччы» дьин деэнтээх концерттара туруорулунулар.

х х х

ХАЙЛАХСЫТТАР репертуардара уус-уран самодеятельноһун иккис республикатыгар көрүү лауреата, автор Николай Протасов «Партия айкалы» дьин сахалыы тойугунаа саралана. Бу дьэнттэр талааннаах кыттааччы «Мадан Дьогур кыһа» дьин норуот ырыатын толоруу, оһууһайы таһаарда, хомуска сахалыы ырыалар матымытарын оонньаан дьуруһутта.

Киргиз уола М. Тургунбеков итин чериэхэ оонньуу-оонньуу «мин ырыабын, мин үөрүүбүн төрөөбүт хайаларым истаалар» дьин ийини-лээнтиг малааһытын истааччылар эвэрдэлээн көрүстүлэр.

Республика үһүн дистанцияда сүүрүүгэ рекордемена Афанасий Илларионов аты үчүгөй үткүүһүт, ылым ырыаһыт буолан үөртө. Кини көргөнүнүн, учууталына Ульяна Афанасьевнааһын «Брак-ылык» үткүүһүт, М. Тургунбеков-тын киргизтин тылынан «Кай, өрөкүт» дуэты толоруута, «Партия — сүрүдүн дөбөрө» дьин солота кайраһымылар.

Элбэх нүмүрдөртөн «Дьон-норуот саагкыта» хор, Петр Алексеев «Ийдиһаа», Любовь Саввина

«Үчүгөйөн саагкы кыһа» солотара, Василий Понгеев Суорун Омолоон «Күхүр Үс» драматтытан Түһтүр Хара монологу толоруута, сельсовет председатели Матрена Леонтьева «Күн туһунаа баллааһы» уус-уран адыгыта биирбили ыһылар.

х х х

ХАДААР сельскай Культуратын дьини уус-уран самодеятельноһун концертин Иван Яковлевич Собакин уонна ИВСКС Саха убаастаары тарилаттын учараттаах XXVI конференциятын делегата, саныыксыт Анна Григорьева саллайдылар. Концерты өрдүк бөртөөхүт көстүүлээх көстүүһүнэр, конференстар хоһоонуган таһсар хомой-дой тыллара туһсарааллар.

Көрөөччүлөр итин биирбилиһарин Культура дьинин хуруга Феронья Готонцева «Эйэ сири дьон-норуот», баллиет Андрей Ноговицын «Бухенвальдский набат» солотара, «Этиний, үрэх» дьин үс куолаһынан малааһыт кыргыттар ансам-блара, «Бочот Знага» орден кавалера, Герой-Низ Евдокия Давы-дова хомуска сахалыы матымытары толоруута, о.д.а. ыһылар.

Культура дьинин директора Евдокия Назарова бөлөмнөөһүнүгэр «Косигор», «Оһуор», «Булуһтар үткүүлэр» уонна «Саха үткүүтэ» туруоруллубуттарыттан жюри үрдүк сыанабылын «Саха үткүүтэ» уонна «Оһуор» ыһылар.

Н. МАКАРОВ.

СНИМОКТАРГА: Хайлахсыт уус-уран самодеятельноһун кыттымыада М. Тургунбеков (үһүс) чериэхэ оонньуу, «Дьыныкы» дьин төрөөбүт Киргизиятын туһунаа бейэтин тылланан ырыаны толорор. Аллараа — «Булуһтар үткүүлэр» тракторист Семен Герасимов.

П. Онокошников фотота.

Тийэх сонуннар

ПРАГА. «Свобода» издательство контуруомутар дыра сирдээх бал-В. И. Ленин кинигэлэрин — «Марксизм үс төрүтэ уонна үс бастыһыт сарбэ» дьин брошюраны, «Най-мылаһыт үдэ уонна кинигэл» дьин уопсай төбөһөн холбоһуот хас даһаны үлэлэр хомуруннуһукарын бичээттээн таһаарда. Билигин Чехословакиятаагы лениннана чех уон-на словак тылларынан тахсыбыт барыта адыс молуһуһуну чугас-һар кинигэлээх.

БОЛОМБО. Шри Ланка республика правительствота государство контуруомутар дыра сирдээх бал-В. И. Ленин кинигэлэрин — «Марксизм үс төрүтэ уонна үс бастыһыт сарбэ» дьин брошюраны, «Най-мылаһыт үдэ уонна кинигэл» дьин уопсай төбөһөн холбоһуот хас даһаны үлэлэр хомуруннуһукарын бичээттээн таһаарда. Билигин Чехословакиятаагы лениннана чех уон-на словак тылларынан тахсыбыт барыта адыс молуһуһуну чугас-һар кинигэлээх.

ТОКИО. Япония Косю арыта баар космическай кинигэтэн 11 метр үһүнээх «Каппа-9М-45» космическай ракета көтүүлүһүнэ. Балтараа уонна ыһааһынаах бу ракета 360 километрдаах муһу-түр үрдүккэ таһыста. Киниги кө-түтөн учепайдар нөөсфөраны үө-рөтинни сансымылар.

(ССТА).

Аан дойду тематыгар бэсиздэ

Женевада уонна Венада дьоһуннаах кэпсэтиилэр

Тоһсунуу ортотугар Же-невада уонна Венада Евро-па континенттар бөдө айаһы, куттал суох буолуутун хаач-чыһыа туһайылаһыт дьоһуннаах кэпсэтиилэр көтүтүлүһүлэр. 1973 сытаа саралаһыт кэпсэтиилэр — дьүүлээһилэр бопсуро-стара түмүн докумуоннар бырайыактара бөлөмнөөһүнэ-лээхтэхтэр.

Женевада 35 дойдулар предтаһытала — Европада куттал суох буолуутугар уонна бииргэ үлээһинигэ сүбэ муһунаах кыттымылаах-тара муһуһахтымылар. Күн-лэһэ үлэ 3 комиссияларга (куттал суох буолуутугар, экономикаһыт бииргэ үлээһ-инигэ, гуманитарнай уоба-астарга бииргэ үлээһинигэ) комиссияларга уонна 12 подкомиссияларга барар, кы-һылартан хас биирдилэрэ бу проблемаларга сибээстээх бопсуроустары көрөр.

Дискуссия төрүтүнэн элбэх дойдулар кыһырыт быра-йыактара буолаллар. Олоһо-торолотторо Европа араас об-щественнай системаларга кыһырыт дойдуларын икки ардыларыгар бииргэ үлээһ-ини сүрүн аспекттары, атыт-тар биирдилээн быстах боп-суроустары таһаарылар. До-кумуоннары бүтэһиктээхтик байырыһыттыа маныаха кы-ттар бопсоро госулаһталаар сө-бүлэһиннэрэ наада.

Женевада кэпсэтииллэри сөргүтүүх кининэ Европа кэһнэ дойдуларын салайаач-чыларга бу кэпсэтииллэр ситиһиннээхтик түмүктөөр кыһылыһахтарын бигэртэтэн сайабыллыһаалары онор-буутара. Билиһилээх госу-дарственный деятеллэр үкү-дүлүн санааһарынаа, Бүтүн Европатаагы сүбэ муһунаах быһыл кыас эбэтэр сайын Европада куттал суох буолуутугар уонна бииргэ үлээ-һинигэ түмүн докумуон-нары бүтэһиктээхтик сөбүл-һиннэрээхтээх итиннэ ыһы-лаһаах саамай үрдүк та-һымнаах көрсүһүүһүн түмү-күннээх тустоах.

Австрия — столицатыар Кини Европада сөбүлэһ-нээх кууһтэри уонна сөбү-лэһинни хардарыта аччатар туһунаа кэпсэтииллэргэ кыттар дойдулар предтаһы-теллэрэ эмнэ түмүстүлэр. Венадаагы кэпсэтииллэр Женевадаагытат туһулу-суох бараллар. Киниги сити-һилэр — Европада Же-невада кэпсэтииллэр предметтэ-һик буолар политическай холкутааһыны байыһынай холкутааһыныан ситиһи-лэр. Венадаагы кэпсэтииллэр кыттымылаахтара кинилэр мо-

Сурук бэчээттэммэтэр даһаны...

ЭППИЭТТИИР: таб. Н. П. ГРИГОРЬЕВ, эт-үүт комбинатын директора.

Ааспыт сыл сэттинньи бү-түүтүгэр редакцияда киирбит биир сурука эт-үүт комбин-та онорор суората хаачысты-бата молтоһун, бөдөнөххө маарыһыларын туһунаа атыл-либита.

Ити сурук сүһүнүнэн таб. Григорьев Н. П. маһык биллэрдэ:

«Мырдый, 1973 сыл сө-тинньи 29 күнүгэр маастар

А. Е. Дьячкова уонна ла-берант А. И. Сивцева суора-ты хаачыстыбата суох бэлэ-нээбиттэр уонна маһаһыһыта туттарбыттар.

Бу дьылаһа кинилэр бу-руйдарын толору билиһилэр уонна инникитин итини ха-тыһаахпыт суоһа, стандартна толору эппиэттиир бородуу-суйаны онорон атыһа та-һаарыахпыт дьин эрэннэрдик-тэр».

Европада тарданан туруо-руллубут сэринлэрин сарбы-һыһаан муһурунааһа итиннэ-нэ маныаха СССР бейэтин сэринилэрин Хоһоһуһаах Штаттардааһар адыһыһаах адыһыһааһар атыллар. АХШ делегацията байыһынай авиа-цияһы, ону тэһэ ядернай сэр-рин сөбүннэ сөбүлэһимит таһастары, подразделениялары аччатар курдук дьоһуннаах бопсуроһу тумна сатыыр. Маныах биллэһи олоһтоон туруорууга ардааһы дойду-лар позицияларга молтоһун биллэһи, Америка «Нью-Йорк таймс» хаһыта соторутаагыта «Венада кэпсэтииллэргэ ардааһы сөбүлэһиттэр обороча-лаһааһа эрэ тийиһилэр» дьин сүһүйбүтэ.

Дьа оһон Венада кэпсэти-иллэргэ, ол курдук Женева-таагы кэпсэтииллэргэ даһа-ны, өссө кырата суох күчү-мэһидэри туруоһа наада. Советскай Союз уонна соци-ализм атын дойдуларга бу уус-тун проблемалар сөһтөөхтүк байырыһаалларга эрэл-лээхтэр. Бу кэпсэтииллэри ситиһиннээхтик түмүктээһини бийиһи партияһыт XXIV съез-диннэ туруоруллубут сүһ-нэ сүһүтлээх историческай сөргүтү — Европа континент-тар тыһааһыны сымнаһыа уонна эйэһи хааччыһыһаа тосту уларыһыны олоһо кылаарар сөргүтү быһаарарга көмөлөһүөһэ.

А. КРАСИЧОВ,
ССТА ырытааччыта.

ЧИЭҺИНЭЙ КЫЫС

Каникул күннэрин баттаһа өдөлөрбүн иддэ киирэн өрө-йуоннааһы балыһаа көрдөрө сымдыһыһыт. Дьүбүһааһы-тын бэрбээркэлэтэн, тинсиптин эһтэтэн хас да хомуһуһут. Ол кэмгэ 150-солкуобай харчылааһыны сиппиптэн хостоон кэбисипт этим.

Ону эмнэ көрдөрө-эмтэнэ сымдыр Маша Дьячковаһа, Амма орто оскуолатын X кылааһын үөрөнөөччтэ, булан ыһыт уонна кылааһынай врач А. И. Пермякова туттарбыт. Балыһа-а администрацията-ити туһунаа көстүүдээх сиргэ биллэриһи мыйаһытын көрөмүһүн, сүүтүкүн ыһаа үөрдүм.

Ол ийин Машада сүрдээрин дьин маһыһы уонна үө-рө ситиһинни, тус бейэтиһэр дьөлү-сөргүһү баһараһын. Итинниһ көрсүө-сөмэй, чөһөһиний ийиһи буола улаатарыгар ийэ киһи ааһыһын тирээһин.

Одьулуун.

Т. ШАРИНА,
учуутал.

Редантор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Пайщиһтаахтар истиһилэригэр

Урут райпотребсоюз сельполарыһын бейиһиллэри ПАПЩИК-ТААХТАР КИНИИСКЭЛЭРЭ райпотребсоюзта аатынан ула-рытылар.

Уларыһыһын нэһилиһтэргэ эргэһи предпрителлэри директордара, товароведтара, оройһон кинигиһэр уонна Ха-тыһыта, Болтоноро, Мырыһада райпотребсоюзта кини бухталтериката бу дьыах тоһсунуу 1 күһүттэн муус үстөр 1 күһүтэр дьирри ыһаһаллар.

ТАВААҔЫС ПАПЩИКТААХТАР, эргэ киниһискэриһин саһа-һан уларыттарга тигэһийи!

Потребсоюзта бйрабыһыһыһаа.